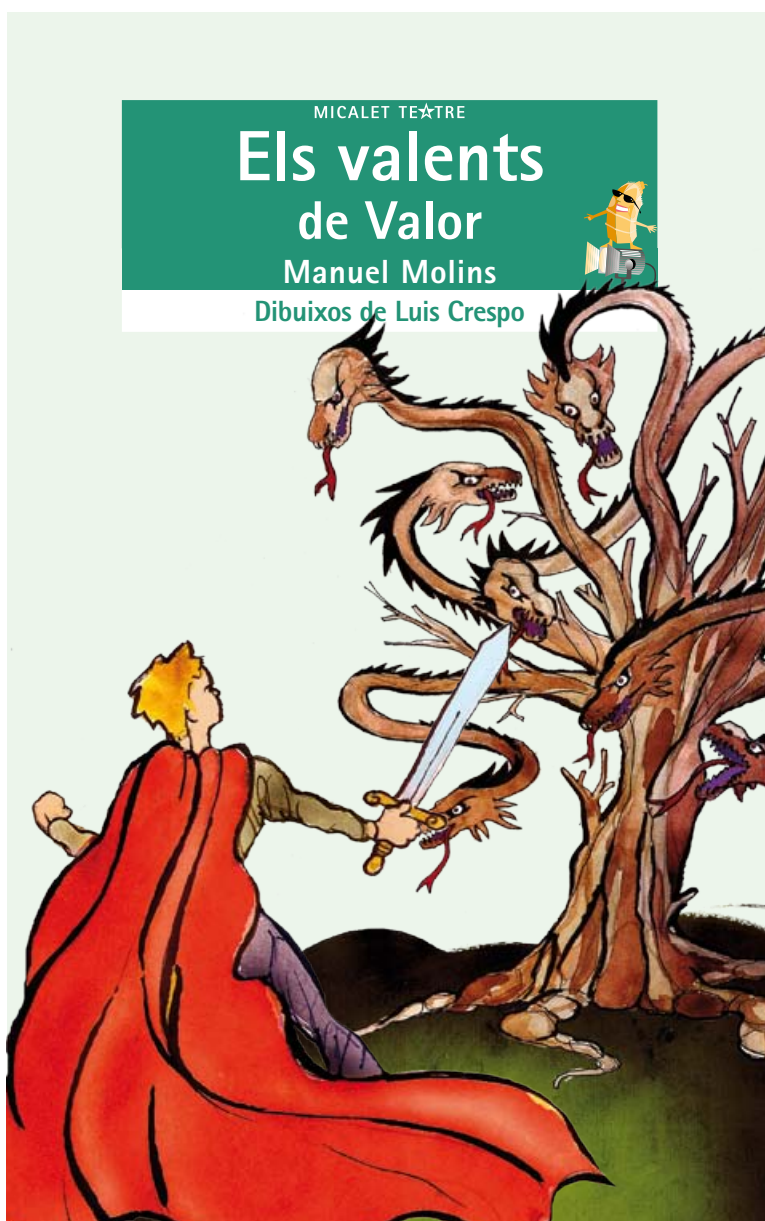

PROPOSTA DIDÀCTICA

Elaborades per Maria Viu

E L S V A L E N T S D E V A L O R

DESCRIPCIÓ

Autor: *Manuel Molins*

Il·lustrador: *Luis Crespo*

Introducció i propostes escèniques: *Fàtima Agut Clausell*

Edicions Bromera/Alzira, 2010

Col·lecció: «MICALET TEATRE», núm. 35

Format: 20,5 × 13 cm, 120 pàgines

Enquadernació en rústica. Impressió en blanc i negre

Edat: a partir de 10 anys. Manuel Molins, un dels dramaturgs més reeixits del panorama valencià, recrea en aquesta obra adreçada al públic infantil l'esperit d'algunes de les rondalles més conegudes entre les que va recopilar Enric Valor. Per mitjà d'alguns dels personatges més emblemàtics d'aquestes i del mateix Valor, Molins reflexiona en un to molt proper als xiquets i les xiquetes del 3r cicle de Primària sobre els vicis i les virtuts més quotidians.

RESUM ARGUMENTAL

L'obra està configurada per la recreació de cinc de les rondalles més conegudes d'Enric Valor: *Les velletes de la Penya Roja*, *El dimoni fumador*, *La mare dels peixos*, *La crida de la rabosa* i *La rabosa i el corb*. Però lluny de ser-ne simples reproduccions dramatitzades, Enric Valor interactua com un personatge més amb els personatges que ell mateix va crear a partir de l'imaginari col·lectiu.

De la primera rondalla cal destacar l'enveja de Margarida, la més anciana de les velletes, que fa callar l'autor per a seguir amb el seu pla de casar la germana de vora huitanta anys amb el fill del rei.

En el cas d'*El dimoni fumador*, hi ha una actualització de la rondalla amb la referència als incendis forestals, i una picada d'ull amb la temptació per part de l'oncle Porra al dimoni, a qui ofereix «tabac fet de les fulles d'una planta plena d'oloretetes».

A *La crida de la rabosa*, la suposada astúcia de l'animal protagonista no li aprofita de res davant d'un simple gatet, que ja no para atenció a les mentides que li diu la rabosa per a menjar-se'l.

A la recreació de *La rabosa i el corb*, és la mateixa rabosa famolenca que no ha pogut engolir-se el gat la que serà enganyada per un corb, que li promet un formatge i la deixa amb un pam de nas.

Finalment, a *La mare dels peixos* l'element màgic cobra més força, amb l'aparició de monstres, encanteris, princeses i espases màgiques, tot agafat de la rondalla original, però exposat des del punt de vista dels personatges en primera persona.

I com a conclusió, és l'autor mateix qui ix a acomiadar-se del lector-espectador, i de pas, a parlar de la valentia dels personatges de les rondalles que el gran mestre va recopilar al llarg dels anys.

TEMA I INTERÉS DEL LLIBRE

A banda de l'interés indubtable de donar a conèixer als xiquets i a les xiquetes de 3r cicle de primària el llegat d'Enric Valor, l'obra de Molins fa un repàs dels vicis i les virtuts presents en la societat actual. D'altra banda, lluny de ser una reproducció fidel dels arguments de les cinc rondalles que s'hi recreen, és interessant el punt de vista dels diversos personatges, que transgredeixen l'espai narratiu per a esdevenir una mena de companys de viatge de Valor, que contribueixen amb la seua manera de veure les diverses accions a arredonar les històries.

Ens trobem, per tant, davant d'una història que parla d'aventures, d'amor, de valor, de bons i dolents que permet fer, paral·lelament al treball literari, tot un seguit de treballs interdisciplinaris al voltant dels aspectes temàtics següents:

- Fantasia
- Quotidianitat i realisme
- Aventura
- Autorealització del protagonista
- Rondalla i tradició popular
- Amor
- Solidaritat
- Esforç i afany de superació
- Valentia
- Amor a la natura i als animals
- Llibertat
- Enginy i imaginació

L'AUTOR

Manuel Molins (Montcada, l'Horta). Els seus inicis teatrals, a més de les activitats i aficions de jove estudiant, cal situar-los en la fundació i en els muntatges del Grup 49 (1968-1981) de teatre independent. Amb aquest grup encetà, malgrat els entrebancs de la censura, la via d'un teatre autènticament valencià amb muntatges com *Dansa del vetlatori*, *Quatre històries d'amor per a la reina Germana* o *Calidoscopi*. Obres que després es publicaren en forma de llibre i que han fet de Manuel Molins un dels autors de teatre valencians més prolífics de les últimes dècades amb obres com *Tango*, *Diònyos*, *Viatgers de l'absenta*, *La màquina del Doctor Wittgenstein*, *Centaures*, *Ombres de la ciutat*, *Ni tan alts ni tan rics*, *Abú Magrib* o *Skaters* (adreçada al públic adolescent i publicada també per Bromera), entre altres. A la col·lecció «Micalet Teatre», ha publicat l'obra *Rosegó, el rodamón*.

L'IL·LUSTRADOR

Luis Crespo va nàixer a València, i en aquesta mateixa ciutat va cursar la carrera de Belles Arts. Cap al 2002 va concloure la seua etapa d'especialització en escenografia, a Estrasburg, i des d'aleshores s'hi ha dedicat fins al punt d'esdevenir professor a l'escola de teatre Off, de València.

Ha dissenyat l'escenografia i la il·luminació de diversos muntatges teatrals, amb un bon grapat de companyies teatrals i de dansa, i fins i tot per a òperes infantils. Aquest és el primer llibre que il·lustra en la col·lecció «Micalet Teatre».

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

La lectura de qualsevol obra literària ha de ser una activitat lúdica que desperte la curiositat del lector i li permeta comprendre i explicar-se part del món que l'envolta. La lectura teatral no s'exclou d'aquest enunciat: a partir de les acotacions, el lector s'ha de crear les seues imatges i fer-se la composició del món de ficció en què uns personatges dialoguen, intriguen, argumenten... Per això els treballs complementaris han d'estar encaminats només a ajudar l'alumnat a ampliar la comprensió del text i, si convé, a fer-ne la dramatització i representació posterior.

No sempre es pot arribar a la representació: textos massa llargs, nombre escàs de personatges, dificultat d'ajustar els personatges i els temes a l'edat de l'alumnat, etc. ens ho impedeixen sovint. Tot i això, podem fer alguns suggeriments didàctics alternatius a aquesta, com ara:

La lectura dramatitzada del text

Guiats pel mestre, o la mestra, després d'una primera lectura personal, els alumnes faran la segona lectura a classe i en veu alta. Cada alumne o alumna llegirà un personatge i, per a treballar la comprensió global del text, el mestre o mestra, al final de cada acte, comprovarà que tothom ha entès el que l'autor volia dir.

Interpretació dels signes teatrals

El treball sobre les acotacions (llums, decorats, moviments i accions dels actors i actrius, caracterització dels personatges, etc.) permet a l'alumnat completar la visió sobre l'obra; i, en particular, sobre l'espai i el temps com a eixos de la ficció teatral.

Escenificacions puntuals

Els alumnes poden preparar i fer la representació, en classe, d'un dels actes. El mestre o mestra podrà suggerir matisacions sobre l'entonació i els gestos dels actors i les actrius. Els companys i companyes que no actuen poden preparar el decorat i el vestuari dels actors.

Joc de rol

Els alumnes poden improvisar històries al voltant del tema de l'obra.

Tallers de preparació de l'obra

Es poden treballar diversos aspectes del treball dramàtic d'una manera molt pràctica:

- Taller de text: anàlisi, comprensió i manipulació de textos. Alteració dels diàlegs (ampliació o reducció).
- Taller de dicció: exercicis de fonètica, entonació i ritme.
- Taller de dramatització: preparació física, expressió corporal, representació d'escenes.
- Taller d'art: preparació de decorats, música, vestuari, maquillatge i pentinat, etc.

Els exercicis proposats en aquesta guia, dirigida al professorat, completen els suggeriments de dramatització que figuren al llibre. El docent triarà, entre les activitats proposades, aquelles que s'ajusten més als objectius marcats en proposar la lectura, atenent així les necessitats del grup-classe. Aquest quadern només pretén oferir una ajuda, una orientació al seu treball, no vol ser de cap manera una limitació a la creació pròpia. Serà el mestre o la mestra, doncs, qui, en últim terme, decidirà quines activitats ha de canviar i quins aspectes convé ampliar.

SOLUCIONS D'ALGUNES ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES PROPOSADES

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 1

a) Manuel Molins; b) És teatre; c) Una fantàstica; d) N'hi ha de tot; e) En un temps indeterminat.

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 2

Nom i cognom: Enric Valor	
Lloc de naixement: Castalla (l'Alcoià)	
Data de naixement: 1911	
A què es dedicava? Era escriptors	
Obres més importants: <i>Rondalles valencianes</i>	

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 3

Les velletes de la Penya Roja; El dimoni fumador; La crida de la rabosa; La rabosa i el corb; La mare dels peixos.

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 4

I queixalets també!; L'amor de les tres taronges; Història d'un mig pollastret; El gegant del romani; L'albarder de Cocentaina.

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 5

La crida de la rabosa; La mare dels peixos; Les velletes de la Penya Roja; La rabosa i el corb; El dimoni fumador.

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 6

- Vol casar Rosella amb el fill del rei per a fer-se rica i deixar de viure a la muntanya. / Fa que Rosella es xuple el dit perquè sembla el d'una jove, i així el príncep s'hi enamora. / Rosella es torna jove per art de màgia, i Margarida rebenta.
- Per la forma del seu nas. / Li fa creure que l'escopeta és una pipa de fumar. / Li prega a sa mare, que està morta, i promet no tornar a beure ni a fumar.
- Li diu que ell té un cosí gos i que li comunicarà també la notícia que els animals ja no es poden menjar entre ells.
- Venia de Mallorca. Anava al casament del seu germà. / Un formatge.
- La mare dels peixos. / D'un cossi on hi havia plantat un cap de peix de la mare dels peixos. / Amb la filla del comte, a qui ha salvat d'un drac. Ho fa per amor.

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 7

Persones: Margarida, Rosella, príncep; Oncle Porra; Mare, Jaume. Animals: Gat, rabosa, corb. Altres: Dimoni, bruixot.

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 8

Jaume, Rosella; la rabosa; l'oncle Porra; Margarida; Toni Cantó, el Blanet.

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 11

Mamar-se el dit; Agafar pantaix; Arrancar a córrer.

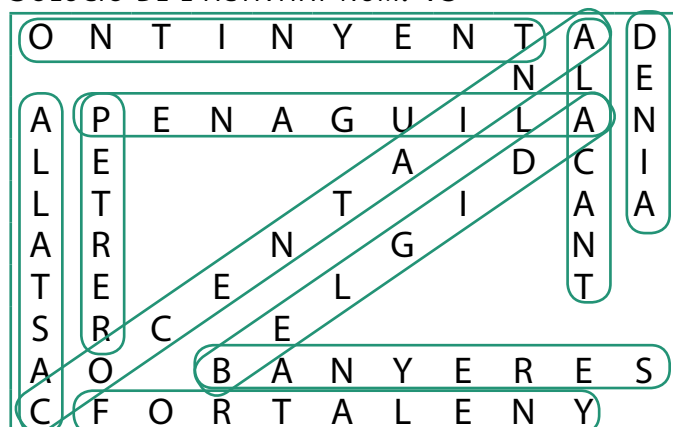
SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 12

Collir romaní; Causar enveja; Fer venir ganes de menjar perquè alguna cosa és molt abellidora.

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 14

Manxa: Aparell que fa aire i que serveix per a unflar. *Pelleringa*: Tros de pell que sobra o que penja. *Babau*: Persona ximple i confiada en excés. *Muntera*: Gorra de drap o de llana. *Esgarrifós*: Que produeix espant, horripilant. *Berganta*: Persona dolenta capaç de fer males accions. *Sarró*: Bossa de pell per a portar el menjar.

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 15

ONTINYENT, PENÀGUILA, CASTALLA, PETRER, COCENTAINA, BÈLGIDA, BANYERES, DENIA, ALACANT, FORTALENY

SOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT NÚM. 18

3: *La rabosa i el corb* (la rabosa va volant damunt del corb per a anar al casament, però el que vol l'ocell és escarmentar-la i llançar-la a terra); 4: *La mare dels peixos* (quan Toni Cantó porta els caps del drac al comte per a casar-se amb la filla, apareix Jaume amb les llengües, i demostra que ell ha mort el drac); 2: *La crida de la rabosa* (el gatet li diu a la rabosa que el seu cosí gos ve a celebrar el decret de prohibició als animals de menjar-se entre ells); 1: *Les velletes de la Penya Roja* (el fill del rei veu el dit xuplat de Rosella i s'hi enamora).

PROPOSTES DE TREBALL*
(Material fotocopiable)

---

* L'editorial autoritza la reproducció d'aquestes propostes de treball amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen aquestes propostes.

TÍTOL DE L'OBRA: .....

AUTOR/A: .....

IL·LUSTRADOR/A: .....

EDICIONS BROMERA

COL·LECCIÓ: ..... Núm.: .....

 1. Escribe el nombre de los personajes principales de la obra.

.....
.....

 2. Si hagueres de participar en una escenificació de l'obra que has llegit, quin personatge t'agradaria representar? Explica per què.

.....
.....
.....
.....

 3. Fes una ressenya breu d'*Els valents de Valor* com si haguera d'aparèixer en la revista del centre. Explica per què la paraula Valor s'escriu amb lletra majúscula inicial.

.....
.....
.....
.....
.....

 4. T'ho has passat bé amb la lectura d'aquesta obra de teatre? Explica per què. Indica per què en recomanaries la lectura, o per què no.

.....
.....
.....
.....

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

1. Fes memòria i encercla l'opció correcta per a cada pregunta.

a) Qui és l'autor de l'obra?

- Manuel Molins.
- Enric Valor.
- És anònima.

b) A quin gènere pertany?

- És poesia.
- És teatre.
- És novel·la.

c) Quina classe d'història explica?

- Una realista.
- Una fantàstica.
- Una de ciència ficció.

d) Els personatges que hi intervenen...

- Són animals.
- Són persones.
- N'hi ha de tot.

e) La història s'esdevé...

- En un temps indeterminat.
- En el passat.
- En el futur.

2. Només començar l'obra, un personatge se'ns presenta. Completa aquesta fitxa amb les seues dades. A continuació, busca'n una foto o fes-ne un dibuix.

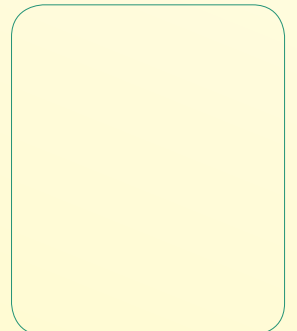
Nom i cognom: .....

Lloc de naixement: .....

Data de naixement: .....

A què es dedicava? .....

Obres més importants: .....

3. Enric Valor va recopilar moltes narracions tradicionals en la seua obra *Rondalles valencianes*, però en aquesta obra només se n'arreglen cinc. Resol els jeroglífics i endevina'n els títols, d'aquestes dues.

La

i el

La

dels

4. Investiga i forma títols d'altres rondalles de Valor unint les dues parts de cada columna.

l'queixalets •

L'amor •

Història d'un mig •

El gegant •

L'albarder •

• *pollastret*.

• *del romaní*.

• *de Cocentaina*.

• *també!*

• *de les tres taronges*.

5. Escriu davall de cada xiquet el títol de la rondalla de què està parlant.

La rabosa vol menjar-se un gatet que està dalt d'un arbre, i per a enganyar-lo li diu que segons un pregó els animals ja no es poden menjar entre ells.

.....

Jaume és fill del pescador que ha trobat la mare dels peixos. A causa d'un somni, se'n va de casa amb l'espasa i mata un drac.

.....

Margarida i Rosella són molt ancianes, però una d'elles aconsegueix casar-se amb el fill del rei, que s'hi enamora només veient-li el dit.

.....

Un corb ve volant des de molt lluny, però la rabosa l'enganya i es menja el regal que l'animal havia portat per al seu germà, que es casarà ben prompte.

.....

6. Respon aquestes preguntes sobre l'argument de cada rondalla de les que componen l'obra.

–Quin desig té Margarida?

.....
 –Com aconsegueix enganyar el príncep?

.....
 –Com acaba cadascuna de les dues germanes?

.....
 –Per què té eixe malnom l'Oncle Porra?

.....
 –Com enganya el dimoni?

.....
 –Com aconsegueix, finalment, matar el seu enemic?

.....
 –Com respon el gatet a l'engany de la rabosa?

.....
 –D'on venia el corb? On anava?

.....
 –Quin regal portava?

.....
 –Quin ésser màgic pesca el pare de Jaume?

.....
 –D'on trau el jove la seua espasa?

.....
 –Amb qui es casa finalment? Per què ho fa?

.....

7. Classifica tots els personatges que intervenen en l'obra en aquesta graella.

Persones

.....
 .....
 .....

Animals

.....

Altres

.....

8. Quin –o quins– dels personatges anteriors relacionaries amb cada parella de característiques? Escriu els noms al costat.

–Valent i coratjós: .....

–Càndida i bondadosa: .....

–Astuta i egoista: .....

–Burlleta i desvergonyat: .....

–Envejosa i malhumorada: .....

–Ambició i aprofitat: .....

9. En la part on es reproduueix *La mare dels peixos*, es parla d'alguns personatges que no hi intervenen, però que tenen importància en la rondalla. Escriu el que sàpies de...

–El pare de Jaume: .....

–La mare dels peixos: .....

–El drac: .....

–Toni Cantó, el Blanet: .....

10. Les obres de teatre no tenen narrador, però sí acotacions que en fan la funció. Les acotacions són els textos entre parèntesis i en cursiva que descriuen l'espai, els personatges, etc.

–Busca en el text d'*Els valents de Valor* acotacions que facen referència als diversos aspectes de l'obra, i emplena la graella següent.

L'ESPAI

.....
 .....
 .....

EL VESTUARI

.....
 .....
 .....

LA SITUACIÓ

.....
 .....
 .....

EL DESENVOLUPAMENT
 DE L'ACCIÓ

.....
 .....
 .....

11. Com correspon a un text basat en rondalles, a *Els valents de Valor* es fan servir moltes dites i frases fetes. Llig aquestes i escriu-les davall de la persona que s'hi està referint. Pots consultar el diccionari.

Arrancar a córrer

Agafar pantaix

Mamar-se el dit

Quan pugue la costera del castell, em canso tant que no puc ni respirar.

Joan és una persona molt innocent, tot s'ho creu.

Estàvem xarrant tranquil·lament i, de sobte, Anna se'n va anar ben de pressa.

.....

12. En la nostra llengua hi ha moltes expressions que utilitzen el verb fer. Explica què signifiquen aquestes que hem extret del llibre que has llegit.

–Fer romaní: .....

–Fer dentetes: .....

–Fer-se la boca aigua: .....

13. Inventa una situació per a cadascuna d'aquestes expressions procedents de l'obra, i explica-les en la graella.

Això és un destarifo!	Això és la glòria!
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

14. A Els *valents de Valor* apareixen algunes paraules que potser no coneixes. Ací en tens unes quantes, perquè les relaciones amb el seu significat.

Manxa •	• Tros de pell que sobra o que penja.
Pelleringa •	• Gorra de drap o de llana.
Babau •	• Que produeix espant, horripilant
Muntera •	• Persona dolenta capaç de fer males accions.
Esgarrifós •	• Aparell que fa aire i que serveix per a unflar.
Berganta •	• Bossa de pell per a portar el menjar.
Sarró •	• Persona ximple i confiada en excés.

15. Busca en la sopa de lletres els pobles en què s'esdevenen les rondalles d'*Els valents de Valor*, i d'altres pobles valencians on l'escriptor castallut va arregar les històries que ens va llegar. Una pista: hi ha 10 pobles amagats!

O	N	T	I	N	Y	E	N	T	A	D
P	S	N	O	R	T	I	F	N	L	E
A	P	E	N	A	G	U	I	L	A	N
L	E	S	T	M	F	A	Ç	D	C	I
L	T	R	X	A	T	D	I	H	A	A
A	R	I	G	N	R	G	L	J	N	Ç
T	E	L	E	S	L	U	R	E	T	I
S	R	C	Z	E	O	Ç	P	S	F	M
A	O	N	B	A	N	Y	E	R	E	S
C	F	O	R	T	A	L	E	N	Y	V

16. Un altre final és possible. Tria una de les rondalles que s'expliquen a l'obra i inventa-li un final nou. Per exemple: com li hauria anat a Rosella si no haguera trobat el mag? I a Jaume si sa mare no s'haguera adonat de l'avís de l'espasa? Redacta ací el final alternatiu.

Handwritten-style lined paper with a spiral binding on the left side, intended for writing an alternative ending.

17. Coneixes altres rondalles d'Enric Valor? Investiga en Internet o en la biblioteca de centre o en la del teu poble, i anota les dades que trobes en aquestes graelles.

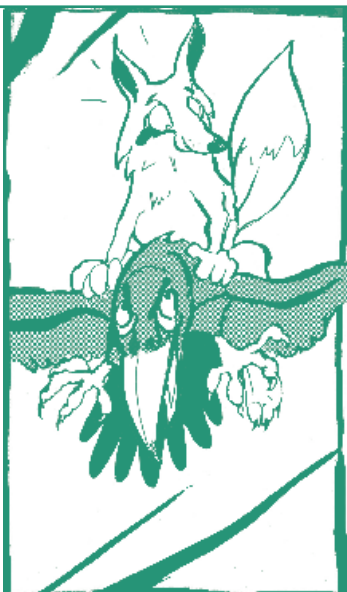
Títol de la rondalla	.....
Personatges	.....
On s'esdevé?	.....

Títol de la rondalla	.....
Personatges	.....
On s'esdevé?	.....

Títol de la rondalla	.....
Personatges	.....
On s'esdevé?	.....

18. Ordena les il·lustracions següents segons apareixen en el llibre, i explica molt breument què hi ocorre i a quina rondalla pertanyen.

Rondalla: .....

Explicació: .....

Rondalla: .....

Explicació: .....

Rondalla: .....

Explicació: .....

Rondalla: .....

Explicació: .....

19. Pensa i escriu: «Què hauria passat si...»

–Rosella no haguera conegut el mag que la va fer jove? Si Margarida s’haguera convertit en globus?

–L’oncle Porra no s’haguera espantat del dimoni? Si el dimoni i ell s’hagueren fet bons amics?

–Jaume haguera sigut molt poregós? Si la mare no haguera vist l’espasa rovellada?

Tria una de les situacions i redacta la rondalla alternativa.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

20. Tria tres personatges de l’obra i descriu les peces de vestuari i d’altres elements que els posaries per a la representació.

Personatge	Vestuari i caracterització
<p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p>
<p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p>
<p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p>

21. Dibuixa una auca de 9 vinyetes (recorda que cada vinyeta està formada per un redolí i per un dibuix) amb l'argument de l'obra. Per a ajudar-te et donem el primer redolí i l'últim.

Sóc Enric i vull contar-te cinc rondalles en un acte.	....	....
....	....	....
....	....	I ací acaba la contalla de l'escriptor de Castalla.

a partir de 10 anys

Els personatges de les rondalles d'Enric Valor han decidit rebel·lar-se. Així, les velletes de la Penya Roja, el dimoni fumador, l'astuta raboseta i el mateix Valor prenen vida en aquesta obra farcida d'acció i d'aventures fantàstiques. De la mà d'aquests personatges ens retrobem amb el llegat del gran escriptor de Castalla.

Propostes didàctiques referides al llibre
Els valents de Valor
 (ISBN: 978-84-9824-687-2)
 © Edicions Bromera, SL
 Polígon Industrial, 1 - 46600 Alzira
 www.bromera.com
 © Maria Viu Rodríguez, 2011
 Dibuixos de Luis Crespo

edicions
bromera

Manuel Molins (Alfara del Patriarca, 1946) és un dels nostres dramaturgs més representatius. En Bromera ha publicat també *Rosegó, el rodamón; Ni tan alts, ni tan rics; Abú Magrib, i Monopatins (Skaters)*.